

A Pedagógiai Program 4. számú melléklete

A

**NEMES NAGY ÁGNES MŰVÉSZETI
SZAKGIMNÁZIUM
PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁNAK
KÖRNYEZETNEVELÉSI PROGRAMJA
2020.**

Készült: 2020.szeptember 01.

Elfogadva:2020.szeptember 01.

Hatályba lépés: 2020.szeptember 01.

1. Bevezetés

Az emberi környezetben lejátszódó folyamatoknak hosszú távú és összetett hatásai vannak, így a környezetvédelem is hosszú távú és komplex tevékenység. A környezet szennyeződése és pusztulása általában fokozatosan következik be, aránylag hosszú idő szükséges ahhoz, hogy olyan mértékűvé váljon, amely már az emberi életfeltételeket veszélyezteti. A környezetszennyeződés a pusztulást sokszor már csak akkor ismerjük fel, amikor a folyamat szinte visszafordíthatatlanná válik.

Az utóbbi időben egyre fokozódó igény jelentkezik az egészséges környezet iránt. Az emberiség egyre érzékenyebben reagál a környezeti problémákra. E tendencia nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt kimutatható.

A környezetvédelmi kultúra fejlesztése egyre sürgetőbb feladatként jelenik meg. Az emberek egészségét, élettevékenységét kedvezőtlenül befolyásoló szennyezések és szennyeződések nagymértékű csökkenése a cél. A természetes környezetünk megóvása, tisztántartása mindannyiunk alapvető érdeke úgy a jelenben, mint a jövő nemzedékek egészséges, biztonságos felnevelése szempontjából. Ezért égetően fontos ilyen jellegű nevelési program elkészítése és megvalósítása.

2. Elméleti háttér

„ A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléshez szükséges készségek és hozzáállás kifejlesztésében. A környezeti nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására.” (IUCN, 1970.)

Magyarország hosszú távú jövőképét az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia fogalmazta meg 2012-ben. A jövőkép a humán, a társadalmi, a természeti és a gazdasági erőforrások fényében fogalmazza meg vízióját a jövő Magyarországra. A Keretstratégia célja, hogy hozzájáruljon a nemzeti egyetértés kialakulásához a fenntarthatóságról. A Keretstratégia a fenntarthatóságon azt érti, hogy az egyéni jó élet és a közjó biztosításának feltételeit az adott időpillanatban saját jólétét megteremtő generáció nem éli fel, nem meríti ki erőforrásait, hanem megfelelő mennyiségben és minőségben a következő generációk számára is megőrzi, bővíti azokat.

Az Országgyűlés a környezetvédelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 39.§ b) pontja alapján a 2015–2020 közötti időszakra elfogadta a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Programot, melynek kiemelt céljai:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.
- Az erőforrás-takarékosság és a - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

A program mindezek mellett horizontális célként jelöli meg a társadalom környezettudatosságának erősítését. Ezáltal biztosítható, hogy az életminőséget közvetlenül érintő tényezők mellett az emberi élet alapjait jelentő természeti erőforrások és értékek védelme és fenntartható használata, valamint az ezekkel szorosan összefüggő életmód, fogyasztási és termelési szokások együttesen szolgálják a társadalom hosszú távú jólétét.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program a környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése kapcsán az alábbiakat fogalmazza meg:

„A környezeti nevelés és oktatás a személyes példaadással párosuló ismeretátadáson keresztül, a képzés pedig a fenntarthatóságra neveléssel, az ehhez szükséges tudás átadásával ösztönzi a környezettudatos szemlélet alakulását annak érdekében, hogy az egyén képes legyen döntéseiben és életvitelében is alkalmazni, viselkedése szerves részévé tenni az elsajátított ismeretanyagot. Az ismeretek átadása és elsajátítása terén elengedhetetlen az összefüggések feltárását biztosító rendszerszemlélet; a természeti és társadalmi környezettel való életszerű, közvetlen kapcsolat kialakítása a gyermekekben, fiatalokban; a tanulást segítő tevékenységek gyakorlat orientáltsága, élményszerűsége és szemléletessége; a fenntartható társadalomhoz szükséges életvitel ismereteinek elsajátítása.”

A Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium elkötelezett a fenntartható fejlődés elősegítésében, környezeti nevelési programja szem előtt kívánja tartani mind a fenti célkitűzéseket, mind a helyi adottságokból fakadó lehetőségeket.

3. Jogsabályi háttér

Az Intézményi Környezeti Nevelési Programunk az alábbi jogszabályok és dokumentumok figyelembevételével készült:

- Magyarország Alaptörvénye
- 1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról
- Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 (Melléklet a 18/2013. (III. 28.) OGY határozathoz)
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Nemzeti Alaptanterv
- 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről
- Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia

4. Helyzetelemzés

4.1. Külső (regionális, helyi) környezeti feltételek

Iskolánk a **XI. kerületben** található. **Újbuda** sok szempontból kedvezőbb helyzetben van Budapest többi, elsősorban pesti kerületeihez képest. A szegénység itt lényegesen kisebb, a közbiztonság megfelelő. A környék nagyvárosias, mégis laza beépítésű, az épületet árnyas fák övezik, a levegő minősége kiváló. Az épület tömegközlekedéssel több irányból is könnyen megközelíthető. Nemcsak a főváros különböző területeiről, hanem az agglomerációból (Érd, Diósd, Törökbálint, Budaörs, Budakeszi, Telki, Bicske, Biatorbágy, Martonvásár, Velence, Tárnok, Sóskút, Etyek, Páty stb.) is tudunk diákokat fogadni. Tanulóink kb. egyharmada vidékről bejáró, budapesti tanulóink között nemcsak dél-budaiak vagy budaiak vannak, hanem szép számmal járnak hozzánk Pest távolabbi kerületeiből is. Környezeti nevelési szempontból hátrányt jelent, hogy a szomszédságunkban egy autófényező műhelyből, a villamos remizből száll a por, a zaj és a bűz, előny viszont, hogy a főváros nagyobb zöld területei, mint a Feneketlen-tó, Bikás park, Kopaszi-gát, Gellérthegy elérhető távolságon belül vannak. További előny, hogy a fővárosban és az iskola környékén több olyan intézmény is található, amely nagyban hozzájárulhat a környezeti nevelési programok megvalósulásához.

4.2. Belső (iskolai) környezeti feltételek

Iskolánk épülete azonban kicsi, viszont képzésünkben egyre több a csoport- és tanárigényes csoportfoglalkozás, és maximum 385 diákot tudunk befogadni. Jelenleg a szakképzésben tanuló diákjainkkal sincs ennyi tanuló az iskolánkban. Az épületnek sok kiscsoportos foglalkozás diákjainak igényeit kell kiszolgálnia, így a rendelkezésre álló terek maximálisan ki vannak használva. Az iskola épülete zöldövezetben található, az épületet 2 oldalról utca határolja. Gyenge pontja, hogy a modern árnyékolástechnika hiányából adódóan rendkívül gyorsan felmelegsznek a tantermek, különösen a déli fekvésűek. A klimatizálás nem megoldott.

Előnye az épületnek, hogy mivel eredendően iskolának épült, figyelembe vették a diákok és a tanárok szükségleteit. A tágas terek, közlekedők és a tantermek mind rendelkeznek természetes megvilágítással, szellőztetési lehetőséggel, a tantermek bútorzatának, az asztaloknak, székeknek a mérete megfelel a középiskolások testi adottságainak. A nagy üveglakok előnye viszont, hogy sok természetes fény jut a tantermekbe, folyosókra, közösségi terekre, így amellet, hogy ezek a fényviszonyok kellemes hatást keltenek, az iskola sok nagyméretű dísnövénynek is otthont tud adni.

Az egészséges iskolai környezethez hozzátartozik a mellékhelyiségek, öltözők higiénikus volta. Ezen a területen vannak hiányosságaink, hisz - a csoportos foglalkozások számának növekedése miatt- iskolánk épületében nincs megfelelő számú öltöző. A fiatalok egészségnevelése kapcsán kiemelt szerepet kap a mozgás, a tánc és a sport, ezt nagyban megkönnyíti, hogy iskolánk nagyméretű színház- és tornateremmel, próbateremmel, táncolásra kialakított szaktantermekkel és az udvaron sportpályával rendelkezik.

Az udvar további részét fákkal, cserjékkel beültetett árnyékos zöld felület teszi ki, ahol pihenő padok teszik kényelmessé a tanórák közti szünetek idejének eltöltését, illetve lehetővé teszik szabadtéri tanórák szervezését is. A kert, a közeli parkok növény- és

állatvilágának megismerése, megfigyelése is hozzájárul a tanulók környezettudatosságának formálásához. Az intézmény dolgozói törekszenek a zöld területek fejlesztésére és a biodiverzitás fokozására.

4.3. Tárgyi feltételek

A *tantermek felszereltsége* megfelel a törvényi előírásoknak. Az környezeti nevelési tevékenységek megvalósításához szükséges eszközök többsége (pl. tantermi számítógépek, projektorok) rendelkezésünkre áll. Nehézséget jelent viszont a naprakész információk átadásához szükséges demonstrációs anyagok, szoftverek beszerzése, valamint a pedagógusok és diákok felkészültségét megalapozó szakkönyvek és folyóiratok biztosítása. Nem teljes körűen megoldott a továbbképzések és a külsős szakemberek bevonásával történő programelemek kapcsán felmerülő költségek finanszírozása. Az iskolai beruházásokat, felújításokat úgy célszerű elvégezni, hogy azok minél inkább hozzájáruljanak a környezetbarát milió megteremtéséhez, tovább a környezetkímélő működést szolgálják.

Személyi feltételek

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör	Erősségek
Iskolavezetőség	Támogatja a környezeti nevelési programokat. A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet.	Hiteles személyiségek, akik elkötelezettek a környezeti nevelés irányában.
Tanárok	Kidolgozzák és a tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat.	Az intézmény tanárai vallják, hogy minden tanár feladata a környezeti nevelés.
Osztályfőnöki munkaközösség	Évfolyamokra lebontva foglalkoznak az egészségneveléshez kötődő környezeti nevelési tartalmak feldolgozásával.	Szorosabb, napi kapcsolat a diákokkal, kötetlenebb programok szervezhetőek, az aktualitások azonnali megbeszélésére is lehetőség van.
Diákönkormányzatot segítő tanár	Programok szervezésekor előtérbe helyezi a környezeti nevelést támogató lehetőségeket.	Napi kapcsolat a diákokkal, az egyedi problémák azonnali kezelése.
Iskolai közösségi szolgálatot szervező tanár	Szolgálatok szervezésekor előtérbe helyezi a környezeti nevelési célokat támogató lehetőségeket.	Kapcsolatban van minden tanulóval és kiterjedt kapcsolati hálójával rendelkezik.
Iskolaorvos, védőnő	Előadások, beszélgetések tartása az egészséges életmódról, a környezeti ártalmakról.	Szakmai kompetencia, személyes ráhatás.
Laboráns (kémia szakos pedagógus, gondnok)	Gondoskodik a vegyszerek szakszerű elhelyezéséről, kezeléséről. Segíti a labor- és terepmunkák előkészítését	A pedagógusok terheinek csökkentése, gyakorlati szakértelem.
Adminisztratív dolgozók	Támogatják a tanári munkát az egyes programok adminisztratív háttérének biztosításával	Naprakész ismeretekkel rendelkeznek pályázatokról, felhívásokról, rendezvényekről. Részt vállalnak az egyes feladatokban.
Technikai dolgozók	Alap tisztasági feltételek biztosítása, karbantartás, kertépítés, gondozás.	Zöldítési program, szelektív hulladékgyűjtés támogatása, az iskola tisztán tartása..
Diákok	Részt vesznek a tervezett éves programban. Önálló kezdeményezések indítványozói és lebonyolítói.	A diákok nyitottak, érdeklődők, befogadók és együttműködők a környezeti nevelés megvalósításának folyamatában.
Szülők	Iskolai kezdeményezések támogatása, előadásokon vesznek részt, partnerség a szemléletformálásban.	Kölcsönös bizalommal alapuló együttműködés a tanulók környezettudatosságának fejlődése érdekében.

4.4. Kapcsolati háló

Iskolánk kapcsolatban áll több a környezet- és természetvédelem, valamint a környezeti nevelés területén dolgozó, abban részt vállaló országos és kerületi szervezettel, mint például:

- Önkormányzat, Polgármesteri hivatal, Dél-Budai Tankerületi Központ
- Területi Népegészségügyi Intézet, Területi Egészségügyi Szolgálat
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat
- Együttműködő egyetemek, főiskolák, közoktatási intézmények
- Közművelődési intézmények: Állat- és Növénykert, Fűvészkert, Budakeszi Vadaspark
- Múzeumok: Természettudományi Múzeum, Mezőgazdasági Múzeum, Földtani Intézet, érdei Földrajzi Múzeum, Újpesti Lepkegyűjtemény, ELTE TTK Múzeuma stb.
- Nemzeti Parkok látogatóközpontjai, erdei iskolái
- Helyi szolgáltatók, hulladékgazdálkodási központok
- Nemzetközi és országos környezetvédő szervezetek, civil szervezetek • Magáncégek, vállalatok

4.5. Megvalósult környezeti nevelési tevékenységeink

- Tanulmányutak lebonyolítása
- Tanulmányi versenyekre felkészítés, versenyzés
- Terepgyakorlatok szakmai nyári táborok alkalmával, a tanulmányi kirándulások vagy a vízitábor a Tiszán keretében
- Rendszeres látogatások az Állat- és Növénykertbe, Fűvészkertbe, a budakeszi Vadasparkba, botanikus kertbe, természetvédelmi területekre, nemzeti parkokba egyéb kiállításokon
- Szelektív hulladékgyűjtés papír-, PET-palack, és hagyományos kommunális hulladék frakcióban, elemgyűjtés, kupakok gyűjtésének megvalósítása
- Jeles napok alkalmából létrehozott kiállítások, akciók, tevékenységek lebonyolítása
- Téma napok, témahetek szervezése
- Iskolazöldítés
- Jótékonyági sportversenyeken való részvétel
- Adománygyűjtési akciók szervezése
- Hagományörző művészeti tevékenységek, rajz- és fotókiállítások létrehozása

5. Környezeti nevelésünk alapelvei, céljai

5.1. Alapelvek és célok

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk, így diákjainkat a szakmai képzésen kívül erkölcsös és környezettudatos életmódra is tanítanunk kell. A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani. Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden

iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismerteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet és benne az embert. Munkánk során arra törekszünk, hogy megtanítsuk tanulóinkat arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket, így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőtté. Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink az itt töltött évek alatt olyan készségekre tegyenek szert, oly szemlélettel forduljanak a világ és közvetlen környezetük felé, hogy felnőtt életük során ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek. Ennek eléréséhez a következő célok megvalósítását tartjuk elengedhetetlennek:

- széles körű **érzelmi és értelmi környezeti nevelés** biztosítása;
- a környezet és természet ismeretén és szeretetén alapuló **környezettudatos magatartás** ösztönzése, természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségének elfogadtatása, **fenntartható fejlődés elveivel való azonosulás** elősegítése;
- globális és lokális környezeti jelenségek és folyamatok megismertetésének erősítése, az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése, **rendszer szemléletre való nevelés** elősegítése; **a globális összefüggések megértésének** elősegítése;
- a megszerzett ismeretek tevékenység alapú, gyakorlati tapasztalatszerzéssel együtt járó fejlesztése, alternatív és **problémamegoldó gondolkodás** elsajátításának támogatása;
- tanítványaink környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelőségének, értéktudatának, együttműködési képességeinek, **a személyes (egyéni) és a közös felelősségtudatának** megalapozása, fejlesztése;
- **egészségtudatos, toleráns és segítő életmód kialakításának** ösztönzése a diákság körében.

5.2.A program célcsoportja

A program elsődlegesen az intézményünkbe járó diákokat célozza meg, így a program tervezésekor figyelembe kell venni tanulóink korcsoportjait, jellemzőit, egészségügyi-, társadalmi- és szociokulturális háttérét is. Az iskola profiljából adódóan diákjaink jellemzően 12-19 éves korcsoportból kerülnek ki, többségük rendezett családi háttérrel rendelkezik. Alacsony számban vannak ugyan, de kiemelt figyelemmel kell kezelni a nehéz anyagi helyzetben, rendezetlen családi viszonyok között élő diákjainkat, és külön figyelmet kell szentelni az esetleges SNI-s és BTM-es diákokra is. Környezeti nevelési szempontból célcsoportnak kell tekinteni az intézmény minden dolgozóját, illetve programunkkal el kell érniük a szülőket is. Fontos, hogy az iskola valamennyi tanára, tanulója, nem pedagógus dolgozója is tisztában legyen a program jelentőségével, és hajlandó legyen benn aktívan közreműködni. Sőt, legyen büszke az elért sikerekre, eredményekre. Tudatosítani kell, hogy az iskolai élet környezetbaráttá alakítása, ennek megőrzése iskolai közügy, minden ott dolgozó és tanuló közös ügye. Az iskolán kívüli kapcsolatrendszer kialakításánál is szempont a környezeti nevelés.

6. A környezeti nevelés megvalósításának fő szereplői

6.1. Pedagógusok

Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaként szolgáljon a tanulók számára. A munkaközösségek szoros együttműködése elengedhetetlen, hiszen a környezeti nevelés áthatja az oktatás egészét, így a tantárgyi tantervek, tanmenetek készítésének szem előtt kell tartani a koncentrációt, ügyelni kell arra, hogy semmi nem maradjon ki, és ne tanítsunk „feleslegesen”.

6.2. Diákok

Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére, és társait ösztönözze a környezetkímélő magatartásra. Ebben kiemelkedő szerepe van az iskola diákönkormányzatának. Az egész nevelési program sikerének legfontosabb záloga a diákok aktív együttműködése, együttes tevékenysége, a közös élményszerzés.

6.3. Tanárok és diákok együtt

A diákok a környezeti témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös tanórai munka és tanórán, illetve iskolán kívüli programok keretében sajátítják el. Itt az együttműködésben a közös cselekvésen van a hangsúly.

6.4. Az iskola és a szülők

A program megvalósítása nem nélkülözheti a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködését. Fontos, hogy a szülők is erősítsék gyermekeikben azt a tudatos környezetvédő magatartást, amit iskolánk közvetíteni kíván. Ezért a szülőket rendszeresen tájékoztatjuk terveinkről, programjainkról, rendezvényeinkről, szorgalmazzuk az ezeken való részvételüket.

6.5. Nem pedagógus munkakörben dolgozók

Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozó is aktívan részt vesznek a programunkban. Az iskola folyamatos tisztán tartásával igyekeznek a tanulóknak a tiszta, esztétikus környezet iránti igényt erősíteni. De említhető a papírfelhasználás csökkentésére irányuló törekvés vagy az ártalmatlan, környezetbarát tisztítószer alkalmazására való törekvés.

7. A környezeti nevelés színterei

Hosszú távú célunk az, hogy tanítványaink a környezetért felelősséget érző és vállaló felnőttekké váljanak. Ehhez meg kell szilárdítani és el kell mélyíteni környezet-és természetismeretüket, tehát egy környezettudatos szemléletet kell kialakítani bennük. Ez pedig egy komplex feladat. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolai és iskolán kívüli programban törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket

szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert és környezetét. Meg kell tanítani őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük lévő összefüggéseket. A környezetvédelmi célokat, feladatokat szem előtt tartva kell tervezni és szervezni tanórán kívüli és egyéb szabadidős programokat is. Ez a szemlélet fokozatosan beépül a mindennapi életükbe. Így válhatnak a természetet, a környezetet féltő, óvó és védő felnőttekké. Az iskolai élet minden pontján meg kell jelennie a környezeti nevelési elveknek, de kiemelten fontosak a következő szinterek:

- osztályfőnöki órák
- szaktantárgyi órák
- osztálykirándulások
- kiemelt rendezvények- fesztiválok, projektnapok, honismerti nap, egészségnap
- iskolai sportrendezvények - nyári vízitúrák
- iskolai egyéb rendezvények - iskolanapi programok, vetélkedők, versenyek, játékos programok
- délutáni, hétvégi szabadidős foglalkozások, szakkörök, múzeumlátogatások, nyári szakmai táborok,
- DÖK és diák szervezésű rendezvények - gólyatáborok

8.A környezeti nevelés eszközei

Iskolánkban a legalapvetőbb oktatási eszközök mellett állnak rendelkezésünkre szaktantermi számítógépek, szoftverek, projektorok, szakkönyvek, ismeretterjesztő kiadványok, filmek, térképek, amelyek a környezeti nevelési munkához elengedhetetlenül szükségesek. Iskolánkban nincs labor, de kémiaórán törekszünk az ismeretek élményszerű elmélyítésére, egyszerűbb kísérletek elvégzésére. A természetben elvégzendő megfigyelésekhez, mérésekhez képrögztítő eszközök kerültek beszerzésre. Természetesen folyamatosan pótolni kell az elhasználdott eszközöket, valamint lépést tartva a fejlődéssel új eszközöket kell beszerezni. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, hogy a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépüljön a környezeti nevelés speciális eszközigénye is.

9. Módszerek

A környezeti nevelésben a feladatok megoldásánál elengedhetetlen az érdekes, élményszerű módszerek alkalmazása. A hatékonyság növelése érdekében folyamatos módszertani megújulásra van szükség. Meg kell adnia tanulóknak a lehetőséget, hogy aktívan, konkrét tevékenység által jussanak információkhoz, személyes tapasztalatok által. A tevékenységbe minél több tanulót be kell vonni. Mindennemű tevékenységük pozitív szemléletet tükrözzön, mert ez lehet igazán ösztönző hatású. A jobb megértést, az átérzést segíti, ha a lakóhely vagy az iskola konkrét példáira alapozunk. Ugyanakkor el kell érni, hogy a megszerzett ismereteik az iskola keretén túl is hatásosak legyenek. A hagyományos módszerek mellett munkánkban meg kell jelenniük és meg kell honosodniuk újszerű, a célcsoport jellemzőihez jobban igazodó

módszereknek is. Ki kell használnunk a tanulók egészséges kíváncsiságát, versenyszellemét, öntevékenységet. De számítunk kreativitásukra, művészi kifejezőkészségükre is. Eredményes nevelő hatása lehet a fizikai munkavégzésnek (pl. szemétszedés, udvartakarítás). Néhány példa a munkánk során már alkalmazott és kívánatos módszerekből:

- modellezés
- játékok
- művészi, kreatív tevékenységek (kreatív gondolkodásra)
- kooperatív technikák (együtműködésre, konfliktuskezelésre nevelés)
- projekt módszerek
- környezet adekvát módszerek
- szenzitív környezetpedagógia
- drámapedagógiai módszerek
- tesztkészítés, tesztértékelés
- gyakorlatok, megfigyelések, mérések
- közösségépítést szolgáló módszerek
- képességfejlesztés (pl. aktív állampolgárságra nevelés)
- kompetenciafejlesztés.

10.Kommunikáció

A környezeti neveléssel kapcsolatos hírek, információk, felhívások, közlemények, eredmények közzétételére a személyes információátadáson túl iskolánkon belül több fórum is rendelkezésre áll:

- tematikus beszélgetések, fórumok, bemutatók, előadások
- faliújságok, hirdető falak
- iskolarádió
- belső levelezési csoportok
- tantestületi és munkaközösségi értekezletek

A külvilággal való kapcsolattartásban nagy szerepe van az intézmény hivatalos honlapjának, a közösségi fórumoknak, levelezőcsoportoknak.

11.Tanulásszervezési és tartalmi keretek

11.1.Hagyományos tanórai foglalkozások

A kerettantervek minden tantárgy esetén igyekeznek környezeti nevelési elemeket is feldolgozni, tárgyalni az adott tantárgy keretén belül is. Ezek, a kötelező elemek mellett érdemes hangsúlyt fektetni a helyi adottságokból és a napi aktualitásokból beemelhető elemekre is. Az alábbiakban az egyes tantárgyakban rejlő környezeti nevelési lehetőségek és célok kerülnek felsorolásra.

11.2.1. Magyar nyelv és irodalom, szakmai gyakorlati órák

Cél, hogy a tanulók ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását, ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat (meséket, mondákat, népdalokat és verseket). Ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását. Tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére. Fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével!

11.2.2. Történelem

Cél, hogy a tanulók értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet, tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására. Ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete. Legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül, értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében.

11.2.3. Matematika

Cél, hogy a tanulók váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják, legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni. Tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait, ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni. Legyenek képesek reális becslésekre.

11.2.4. Idegen nyelv

Cél, hogy a tanulók váljanak érzékennyé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével, legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit. A tanulóknak tudatosuljon nemzetközi felelősség a környezettel szemben. Váljanak elfogadóvá a nemzeti és kulturális különbségekkel szemben. Tanulják meg értékelni más népek, kultúrák értékeit is.

11.2.5. Kémia (természettudomány)

Cél, hogy a tanulók ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosító szerepét, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit. Tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra. Ismerjék meg az alternatív

energiahordozókat és forrásokat, és fogadják el annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni.

Cél, hogy a tanulók szert tegyenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekre, legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére. Ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére, ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától. Ismerjék és alkalmazzák az alapvető biztonsági és munkavédelmi szabályokat.

11.2.6. Művészeti, szakmai elméleti és gyakorlati tárgyak, média-és mozgóképkultúra

Cél, a környezetvédelem különböző aspektusokból való megközelítése: a tanulók ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát, fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a művészetekben. Legyen lehetőségük megtapasztalni a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét. Képesek legyenek felismerni a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni. Ismerjenek meg kulturális, népi emlékeket és legyenek tisztában azzal, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére. Legyenek képesek természeti jelenségeket improvizálni a tánc és a dráma eszközeivel, természetről szóló alkotásokat létrehozni, műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni. Ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését, tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre.

11.2.7. Digitális kultúra, informatika

Cél, hogy a tanulók legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására, ismerjék meg az informatikában rejlő környezetvédelmi lehetőségeket. Váljanak képessé a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek segítségével, futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembe vevő szimulációkat és statisztikai tesztek Ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait, az eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit.

11.2.8. Testnevelés, szakmai gyakorlati órák

Cél, hogy a tanulók megértsék, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket, tapasztalják meg a mozgás jótékony hatásait, legyenek tisztában azzal, hogy a mozgás, a tánc, a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében. Igényeljük, hogy a mozgáshoz, sportoláshoz lehetőség szerint természetes

anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek. Alakuljon ki bennük az igény a higiéniés normák betartására.

11.2.9. Az osztályfőnöki órák keretében megvalósuló környezeti nevelés

Egy osztályterembe való belépéskor már ránézésre látszik annak atmoszférája. Tükröződik valami a benne élő közösségről, abból, ahogyan a tanulók a saját maguk által megteremtett környezetükben élnek. A teremdíszítés nem öncél, hanem határozott környezet kialakítási terveket rejt. A mikrokörnyezet igényes, gondos alakítása, megóvása mindenhol nagyon fontos feladat. A teremdíszítés nem egyszerűen dekorálás, hanem a környezetkultúra fejlesztésének eszköze.

Az osztályfőnöki órákon alapvető cél az egyéni és közösségi felelősség erősítése, az állampolgári felelősség felébresztése. Az osztályfőnök feladata, hogy összefogja a szaktárgyak során elsajátított környezeti nevelési elvekhez és ismeretekhez köthető, de a hagyományos tanórai kereteken túlmutató tevékenységeket. Ilyenek például a beszélgetések a táplálkozási szokásokról, anyag- és energiatakarékosságról a családban és az iskolában. A környezeti nevelés iránt elkötelezett osztályfőnök eszmecserét kezdeményez az ünnepi és családi szokásokról a fenntarthatóság szempontjából. A környezeti nevelési programhoz illeszkedő szabadidős- és közösségi tevékenységeket szervez. A közös tanulmányi kirándulások, vetélkedők, különböző akciókban való közös részvétel szintén kiegészítheti és összefűzheti az egyes szaktárgyak során elsajátított ismereteket.

Javasolt témakörök:

- A fogyasztói társadalom. A hulladék.
- Energia, energiafogyasztás, energiagazdálkodás.
- Életvezetés, életmód, szokásaink a múlt, a jelen, a jövő környezetében.
- Testi, lelki problémák és megoldási módok. Környezet és egészség összefüggései.
- A média szerepe. A tájékoztatás erkölce. Hirdetés, reklám hatása.
- Intézmények. Állami és civil szervezetek. Feladatuk, hatáskörük, struktúrájuk, hatékonyságuk. Állampolgári jogok és kötelességek.

11.3. Tanórán kívüli foglalkozások

A tanórán kívüli környezeti nevelés célja a középiskolában a tanulók környezeti tudatának fejlesztésén keresztül a környezetért, a jövő generációkért felelős magatartást tanúsító személyiség formálódásának segítése. Iskolánk tanulói tanulmányi- és osztálykirándulásaik alkalmával gyakran keresnek fel természetvédelmi területeket, ökocentrumokat, múzeumokat, bemutató központokat, mely nagyban hozzájárul, hogy diákjaink megismerjék és megszeressék hazánk természeti értékeit. Az itt megtapasztalt élmények nagymértékben hozzájárulhatnak környezettudatosságuk és személyiségük fejlődéséhez. Az osztályfőnököket arra ösztönözzük, hogy az osztályprogramok összeállításánál nagy hangsúlyt kapjanak az ilyen programelemek. Több nyári tábort szervezünk (szakmai táborok, gólyatábor, vízitúra stb.), ahol diákjaink

változatos környezetben ismerkedhetnek hazánk és a határon túli magyar területek természeti és kulturális értékeivel, a biológiai- és kulturális sokféleséggel. (pl. vízparti és vízi ökoszisztémákkal). Változó úti céllal külföldi tanulmányutakat (Erasmus csereprogramok, Határtalanul stb.) szervezünk komplex környezeti nevelési tartalommal.

Ösztönözzük diákjainkat, hogy diákpályázatokon, környezet- és természetismereti versenyeken, vetélkedőkön induljanak. Az intézmény hagyományos rendezvényein (fesztiválok, egészségnap) mindig teret kapnak a környezeti neveléshez, fenntartható fejlődéshez kapcsolódó témák, programelemek. Kiállításokat szervezhetünk: rajz- poszter vagy fotókiállítást. Bekapcsolódhatunk a környezettel kapcsolatos jeles napok megünneplésébe (Föld napja, Fák és Madarak napja, állatok világnapja). Folyamatos és kampányszerű akciókat bonyolíthatunk le (pl. szelektív hulladékgyűjtés, elemgyűjtés, papírgyűjtés, műanyagkupakok gyűjtése stb.)

12. Konkrét célok és feladatok

Célkitűzés	Helyzetértékelés	Feladat	Módszer	Elvárt eredmény
A tanulók hatékonyabb informálása környezetvédelmi és fenntarthatósági témakörökben (aktualitások, jeles napok, versenyek stb.)	A fiatalok ismeretei hiányosak, nem átfogóak ezekben a témakörökben. Szükség van ismereteik bővítésére és a figyelemfelhívásra.	Állandó információs tábla felállítása és fenntartása a diákok bevonásával. Csatlakozás a központi Fenntarthatósági Témahét programhoz	kutatás, plakátkészítés, tájékoztatás, tudatosítás, projekt módszerek, kooperatív technikák	Nő a diákok tájékozottsága, az új ismeretek birtokában aktívabban fognak részt venni versenyeken, rendezvényeken
Fenntartható fogyasztás és a tudatos vásárlás szokásainak kialakítása diákjaink körében.	A diákok vásárlási szokásai jobbra impulzívok, keveset tudnak a megvásárolt termék származásáról, alapanyagairól.	A diákok vásárlási szokásainak feltérképezése, fejlesztése, fogyasztási szokások javítása.	egyeztetés, meggyőzés, mintaállítás, beszélgetés, tudatosítás, vita	Tudatosabb vásárlók lesznek, törekednek a hazai termékek vásárlására, jobban mérlegelik a termékek ár-érték arányát. Környezetvédelmi szempontokat is mérlegelnek
Intézményünk hulladék-gazdálkodásának javítása, újrahasznosítás fokozása	Az iskolában szelektív hulladékgyűjtés folyik, ennek ellenére a kommunális szemetekben gyakran találni pillepalackokat, papír hulladékot.	Szelektív hulladékgyűjtés propagálása, fontosságának terjesztése a diákok és a dolgozók között.	példamutatás, filmvetítés, előadás, tájékoztatás, beszélgetés, tudatosítás	Nő a szelektíven gyűjtött, újrahasznosítható hulladék mértéke, csökken a vegyes hulladék mennyisége. Fokozódik a diákok elhivatottsága a szelektív gyűjtés iránt.
A diákok szegénység enyhítésére, társadalmi részvételre nevelésének fokozása.	Az intézménybe járó diákok többsége jó, vagy átlagos anyagi háttérrel rendelkezik, így kevés fogalmuk van a szegénységben élők helyzetéről.	Könyv, játék, ruha és egyéb adománygyűjtő akciók szervezése. Az adományozás, mint az újrahasznosítás egyik módjának terjesztése.	mintaállítás, tájékoztatás, kooperatív technikák	Fokozódik a diákok szociális érzékenysége, megtapasztalják az adományozás, segítségnyújtás érzését, és ezáltal felnőtt korukban is szívesen foglalkoznak majd karitatív tevékenységekkel.

Célkitűzés	Helyzetértékelés	Feladat	Módszer	Elvárt eredmény
Környezettudatosság fejlesztése, biodiverzitás és kulturális sokszínűség és a hagyományörzés fontosságának elfogadtatása a diákság körében.	A tanulók kevésbé ismerik lakóhelyük és hazájuk természeti és kulturális értékeit, hagyományait. A diákok kevés szabadtéri tevékenységet végeznek.	Kirándulások, túrák, városi séták, táborok szervezése és propagálása a diákság és a kollégák körében, ismeretátadási és szemléletformálási céllal.	terepgyakorlat, tájékoztatás, szemléltetés, példaállítás, pozitív megerősítés, bemutató,	Magasabb résztvevői létszám az iskolai túrákon, nyári- és sítáborokban. Szabadtéri programokra való igény beépülése a diákok életvitelébe. Pozitív közösségfejlesztési hatások megjelenése
Magasabb résztvevői létszám az iskolai túrákon, nyári- és sítáborokban. Szabadtéri programokra való igény beépülése a diákok életvitelébe. Pozitív közösségfejlesztési hatások megjelenése	A gyerekek és a felnőttek egyaránt sok stresszhatásnak, frusztrációnak vannak kitéve. A vélt vagy valós elvárásoknak való megfelelési kényszer sokszor vezet belső és külső konfliktusokhoz, betegségekhez.	Az iskolaorvosi és pszichológiai vizsgálatok végzése. Célirányos gyakorlatok bevezetése osztályfőnöki, táncos, mozgásos és testnevelés órákon, tanulók tájékoztatása a kockázati tényezőkről.	szűrővizsgálatok, megbeszélés, tájékoztatás, tudatosítás, szemléltetés	Kevesebb embernél alakul ki komolyabb pszichológiai probléma, vagy pszichoszomatikus megbetegedés. Nő a fiatalok stressz kezelési kompetenciája, csökken a személyközi konfliktusok száma.
A tantestület környezeti nevelési kompetenciáinak növelése. A tantestület elkötelezett a környezeti nevelési program mellett, de a visszajelzések alapján a kollégák egy részének gondot okoz egyes területek szakszerű kezelése. Fel kell térképezni a szóba jöhető továbbképzések lehetőségét, biztosítani kell a kollégák számára a módszertani	és szakmai szakanyagok hozzáférési lehetőségét. információgyűjtés, tájékoztatás, megbeszélés Növekszik a tanárok hozzáértése, pozitív megerősítést és visszajelzést kapnak, mely növeli elköteleződésüket és aktivitásukat a környezeti nevelés területén.	A tantestület környezeti nevelési kompetenciáinak növelése. A tantestület elkötelezett a környezeti nevelési program mellett, de a visszajelzések alapján a kollégák egy részének gondot okoz egyes területek szakszerű kezelése. Fel kell térképezni a szóba jöhető továbbképzések lehetőségét, biztosítani kell a kollégák számára a módszertani	és szakmai szakanyagok hozzáférési lehetőségét. információgyűjtés, tájékoztatás, megbeszélés Növekszik a tanárok hozzáértése, pozitív megerősítést és visszajelzést kapnak, mely növeli elköteleződésüket és aktivitásukat a környezeti nevelés területén.	A tantestület környezeti nevelési kompetenciáinak növelése. A tantestület elkötelezett a környezeti nevelési program mellett, de a visszajelzések alapján a kollégák egy részének gondot okoz egyes területek szakszerű kezelése. Fel kell térképezni a szóba jöhető továbbképzések lehetőségét, biztosítani kell a kollégák számára a módszertani

13. Az iskolai környezet fejlesztése

Az iskola mint oktatási helyszín és munkahely meghatározó létközege az ide járó diákok és az itt dolgozók életének. A hatékony munkavégzés és tanulás érdekében olyan környezetet kell kialakítani, ami egyszerre praktikus, kényelmes és esztétikus is. Fontos szempont még, hogy megfeleljen a hatályos munkavédelmi, oktatási, egészség- és környezetvédelmi előírásoknak. Ennek érdekében az intézmény nagy hangsúlyt fektet az alábbiakra:

- anyag- és energiatakarékos iskolaüzemeltetés és tanórai tevékenységek szorgalmazása
- takarékoság a vízzel és villannyal
- a szelektív hulladékgyűjtés következetes megvalósítása
- a szemét mennyiségének csökkentése (többször használatos eszközök népszerűsítése)
- higiéniai feltételek ellenőrzése, fenntartása
- az iskola tisztaságának javítása (takarítási akciók szervezése)
- papírhasználat (nyomtatás, fénymásolás) csökkentése
- termék, folyosók és az udvar zöldítése, a tantermek organikus díszítése
- természetbarát kényelmi és dekorációs felszerelések, kellékek beszerzése
- a tömegközlekedési eszközök, a kerékpáros és gyalogos közlekedés népszerűsítése
- a büfé áruválasztékának ellenőrzése
- a menza és az étkező környezetbarát működtetése
- az iskolai ismeretterjesztés tanórán kívüli eszközeinek jobb kihasználása.

14. Minőségbiztosítás

A környezeti nevelés sikerességét a különböző programelemek résztvevőire szabott, szakmailag precízen megtervezett és kidolgozott eszközökkel mérhetjük, melyek többsége kérdőíves felmérés, reprezentatív mintával készült interjú vagy önértékelő lap. A pedagógusok környezeti nevelői munkájának értékelése része a vezetőség és a belső értékelési csoport által végzett értékelő munkának. A diákok attitűdformálódásáról az időközönként végzett visszamérések alapján, a programokon való részvételük gyakorisága és tevékenységük aktivitásának mérése révén kaphatunk képet.

15. Továbbképzések

Az iskola teret enged a környezeti nevelés területéhez kapcsolódó önképzésnek, lehetőségeihez mérten segíti a szakkönyvbeszerzést, a folyóiratok elérhetőségét. A számítógéppark és az intézményi wifi fejlesztésével minden tanár és diák számára általánossá teszi az internetes források elérhetőségét. Az iskola vezetősége szorgalmazza, hogy minden munkaközösségből legyen olyan tanár, aki környezeti neveléshez kapcsolódva akkreditált továbbképzésen vesz részt, támogatja a kollégák szakmai konferenciákon való részvételét. A pedagógiai szakmai nap keretén belül lehetőség van a környezeti nevelés témájához kapcsolódó előadások,

foglalkozások szervezésére. A szakmai táborok és az éves tantestületi kirándulások keretén belül is gyakoriak a környezeti neveléshez kapcsolódó programelemek.

Budapest, 2020. szeptember 1.

.....
Szurmik Zoltán
intézményvezető

.....
Juhász Magdolna
általános int.vez.helyettes

.....
Zuti Krisztián
szakmai int.vez.helyettes

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

.....
munkaközösség-vezető

Nemes Nagy Ágnes
Művészeti Szakgimnázium

MELLÉKLET

a környezetnevelési
programhoz

A Jeles napok jegyzéke

- Február 2. Vizes Élőhelyek
- Március 6. Nemzetközi Energiahatékonyság Nap
- Március 22. Víz Világnapja
- Március 23. Meteorológiai Világnap
- Április 3. Csillagászati Világnap
- Április 4. Laboratóriumi Állatok Napja
- Április 7. Egészségügyi Világnap
- Április 11. Költészet Napja
- Április 18. Műemlékvédelmi Világnap
- Április 22. Föld Napja
- Április 24. Kísérleti Állatok Védelmének Napja
- Május 8. Nemzetközi Vöröskereszt Napja
- Május 10. Madarak és Fák Napja
- Május 15. Állat- és növényismeret napja (Magyarországon)
- Május 15. Nemzetközi Klímaváltozási Akciónap
- Május 18. Múzeumi Világnap
- Május 24. Európai Nemzeti Parkok Napja
- Május 31. Dohányzásmentes Világnap
- Június 5. Környezetvédelmi Világnap
- Június 8. Óceánok Világnapja
- Június 17. Világnap az Elsivatagosodás Ellen
- Június 21. A Nap Napja
- Június 25. Barlangok Világnapja
- Július 1. Építészeti Világnap
- Július 11. Népesedési Világnap
- Augusztus 9. Állatkertek Napja
- Szeptember 16. Ózon Világnapja
- Szeptember 22. Autómentes Nap
- Szeptember 23. Takarítási Világnap
- Október 1. Zenei Világnap
- Október 1. Habitat Világnap
- Október 4. Állatok Világnapja
- Október 8. Madárfigyelő Világnap
- Október 8. Természeti Katasztrófák Elleni Védekezés Világnapja
- Október 10. Lelki Egészség Napja
- Október 15. Nemzeti Gyaloglónap
- Október 16. Élelmezési Világnap
- Október 21. Földünkért Világnap
- Október utolsó munkanapja Takarékosági Világnap
- November 8. Városok Napja
- November 17. Füstmentes Nap
- November 27. Fogyasztásszüneteltetési Nap
- December 1. AIDS elleni világnap
- December 29. Biodiverzitás Védelmének Napja